de Berner-Conventie een ramp zou zijn voor Nederland en het Nederlandsche volk".

„Het raakt", zoo voegt TIMOTHEUS hieraan toe, „het CHRISTELIJK deel van het volk in het bijzonder".

„Een feit is het toch, dat vooral onder het Christelijk publiek *veel* gelezen wordt, zoo niet het meest", aldus beweert het. „En dat wij vooral op dit terrein niet buiten onze vertalingen kunnen. Hoe moet het dan nu, als straks te kwader ure de toetreding tot de B.C. zou volgen?"

De Abonnementsprijs van TIMOTHEUS is *f* 3.50 per jaar.

4. Een-en-dertigste Jaarverslag van DE UNIE „een School met den Bijbel", tevens Jaarboekje van het Christelijk Onderwijs. J. H. Kok. — Kampen. Prijs 40 cents.

In dit Jaarverslag, tevens Jaarboekje, dat zich door groote nauwkeurigheid kenmerkt, vindt men alles bijeen wat op de „Unie" in het bijzonder en op het Christelijk onderwijs in het algemeen betrekking heeft.

Voor heeren onderwijzers en leden van schoolbesturen een onmisbaar werkje.

Uit de Pers.

Over „Vrouwen-stemrecht in de Kerk" schrijft D. te K. in de *Friesche Kerkbode* het volgende:

Het vrouwen-vraagstuk is aan de orde in dien zin, dat haar recht en haar plaats in staat en kerk en maatschappij telkens in bespreking komt. Er is een machtige strooming, die beweert voor de *rechten* der vrouw op te komen, en het zoo voorstelt, dat maar niet in de vroeger eeuwen, in de oudheid en nog in het oosten, maar dat ook onder ons en in onze eeuw, dat ook de moderne vrouw verdrukt en in hare rechten verkort wordt. En bij nader onderzoek blijkt deze onderdrukking en verkorting daarin te bestaan, dat zij niet in elk opzicht met den man op één lijn wordt gesteld, dat niet elke plaats, post, ambt en bediening, waar de man naar dingt, ook voor haar open staat.

Nu lijdt deze beweging aan een zeer groot gebrek. We zeggen niet aan miskenning van de Schrift en hare uitspraken in dit stuk. Dat is te verwachten, daar de voormannen en vrouwen in deze beweging voor lang met Gods Woord totaal hebben gebroken en van haar inhoud meest weinig kennis dragen. Doch bij dit euvel kleeft hun een ander aan, n.l. dat ze ook blind zijn voor de natuur, blind zelfs voor deze primitieve waarheid, dat een vrouw geen man *is*. Het onderscheid tusschen man en vrouw wortelt in de schepping, is naar diep ingrijpend Godsbestel, en beperkt zich niet tot het lichaam, dezelfs constitutie en kracht, maar wortelt evenzeer in de ziel en hare vermogens. Er is een mannelijk en een vrouwelijk type van den mensch, en die zijn bij alle innige verwantschap en overeenkomst werkelijk onderscheiden; een onderscheid waardoor het optreden van man en vrouw in het leven, privaat en publiek, eenvoudig *bepaald* wordt, buiten alle wil en wet des menschen om. Een man is geen vrouw en een vrouw is geen man, en niet overal waar de een past naar aanleg en gave, geestelijk en lichamelijk, naar intellect en gevoel, — past de ander. En wie ze er toch stellen wil, doet der natuur geweld aan, verandert het lieflijk vrouwelijke in het onbehaaglijke manwijvige, of het fier mannelijke in het stuitend verwijfde. De natuur laat zich niet ongestraft verkrachten. Scheppings ordinantiën kunnen wij tijdelijk verwringen, niet veranderen. En zoo zal die beweging voor de dusgenaamde rechten van de vrouw geen zegen brengen, allerminst voor de vrouw.

Doch nu zijn er, die de strekking van wat wij hier schreven van harte beamen, die een open oog hebben voor de natuurlijke bestemming der vrouw, voor hare plaats in het leven, en buigen voor Gods Woord in deze. En die meenen toch ook een verkorting van de rechten der vrouw op het spoor te zijn. Ons opschrift boven dit stukje noemt de zaak waardoor zij zich bezwaard gevoelen. In het *natuurlijk* leven, zeggen zij, kan de vrouw met den man niet als zijn gelijke op een lijn gesteld worden. God heeft de vrouw onder den man gesteld. Met reden dat de leidende plaats in Staat en Maatschappij aan den man verblijft, dat voor hem kiesrecht en staatsambt gereserveerd worden. Maar zeggen, zij, die verbouding gaat toch niet door in het *genadeleven*, niet door in de Kerk! In Christus toch is *noch man noch vrouw*. Een vrouw wordt evengoed door doop en belijdenis lid der kerk als een man. Als *leden* van het lichaam van Christus staan zij gelijk. Waarom dan, en met welk recht, wordt der vrouw het stemrecht in de kerk onthouden bij de beroeping van predikanten en de verkiezing van ouderlingen en diakenen? Zij hebben er evenveel belang bij als de mannen, en, voegt men er vaak aan toe, heur keurbevoegdheid is vaak niet minder dan van deze.

Het komt ons voor, dat wij, zonder dieper op de kwestie in te gaan, haar afdoende kunnen beantwoorden door te verwijzen naar een klare uitspraak des Apostels, waarvoor ook de bezwaarden, hier bovengenoemd, buigen. De Apostel Paulus zegt in 1 Cor. 14:34: »dat uwe vrouwen in de gemeente zwijgen, want het is haar niet toegelaten te spreken, maar (bevolen) *onderworpen* te zijn, gelijk ook de wet zegt.« Hieruit blijkt, dat de *natuurlijke* verhouding van man en vrouw wel ter dege doorwerkt ook in de Kerk des Heeren, zoolang ze nog hier op aarde is; dat dat zin Christus man noch vrouw» geenszins wil zeggen, dat de ondergeschiktheid der vrouw zou zijn afgeschud, zoodra de kerkdrempel is overschreden. En nu is het waar, dat in bovenaangehaalde Schriftuurplaats niet van *stemmen*, maar van *spreken* in de gemeente sprake is. Doch men gevoelt, dat dit aan de zaak wezenlijk niets verandert. Het zwaartepunt ligt nl. niet in het spreken, stemmen of iets anders doen, maar in het *optreden* der vrouw buiten hare bevoegdheid. Niet leidend en heerschend, maar *onderworpen* beeft zij te zijn. En of deze leiding nu geschied door het gesproken woord of het uitgebrachte stembillet, dit maakt geen wezenlijk verschil. En daarom zal de Kerk, die zich voor het Apostolisch woord buigt, geen vrouwenstemrecht in haar midden mogen toelaten.

Officieele Berichten.

Ds. J. Bakker, rustend predikant, bericht den Kerken, dat hij thans een eventueele roeping in overweging kan nemen.

Zijn adres is: Korteweg Apeldoorn.

Evangelisatie-arbeid uitgaande van de Geref. Kerken in de prov. Drente.

Mag dit?

De Kerkenraad der Geref. Kerk te Nieuweroord, bewogen met het treurig lot van de bewoners van het naburig Langerak, heeft daar het werk der evangelisatie met kracht aangevat.

De Particuliere Synode van Drente machtigde de deputaten, een bepaalde som daarvoor te besteden. Een evangelisatielokaal werd gebouwd. Een colporteurbijbellezer is geëxamineerd en benoemd. Alles is thans gereed. Alleen de woning ontbreekt. Mag dit nu een onoverkomelijke hinderpaal zijn?

Broeders en zusters, helpt ons een handje. Als ieder een steentje bijdraagt, kunnen wij voortarbeiden. Wie spoedig helpt, helpt dubbel.

Ds. H. A. DIJKSTRA, Diever.
Ds. G. GROOT NIBBELING, Haulerwijk.
Ds. G. VAN HALSEMA, Nijeveen.
Ds. H. A. KIEVITS, Sleen.
Ds. S. O. LOS, Nieuweroord.

Classis Gorinchem.

De e.k. vergadering der classis Gorinchem zal D.V gehouden worden op Woensdag 5 Oct. Punten voor het agendum s.v.p. 16 dagen te voren in te zenden.

Namens den Kerkeraad van de Geref. Kerk van Gorinchem:

C. LINDEBOOM, *praeses.*
J. DEN BOEFT, *scriba.*

Gorinchem, 5 Sept. 1910.

Kort verslag der gehouden classicale vergadering op 4 Aug. 1910.

Ds. W. T. v. Dam, die naar toerbeurt praeses is, opent de vergadering met gebed.

Het scribaat wordt waargenomen door Ds. H. G. de Jonge.

De credentiebrieven nagezien, worden in orde bevonden.

De actuarius leest de notulen der vorige vergadering, welke onveranderd vastgesteld worden.

De praeses heet br. Meulink van H.-L.-Ambacht, die voor 't eerst in deze classis zitting neemt, hartelijk welkom.

Ds. v. d. Kamp brengt bij monde van zijne mededeputaten verslag uit van de particuliere Synode, gehouden te Barendrecht.

Ds. Heij en Ds. v. d. Kamp brengen bij monde van eerstgenoemde rapport uit over de toepassing der tucht op doopleden door openbare schuldbelijdenis, wanneer zij in openbare zonden zijn gevallen.

Besloten wordt dit rapport in de *Kerkbode* te laten afdrukken en aan de Kerken der classis rond te zenden.

Ontvangen een schrijven van de Kerk van Rosendaal, om haar te helpen in de Bediening des Woords.

Idem van de classis Gorinchem om hulp te verleenen aan de vacante Kerken Noordeloos en Asperen.

De Kerk van Zwijndrecht vraagt 2 beurten voor de maand November.

Besloten wordt aan Noordeloos 2, aan Rosendaal 3 en aan Zwijndrecht 2 beurten te geven, en wel voor: Noordeloos: Ds. Meulink, 11 Sept.; Ds. v. Dam, 2 Oct. Rosendaal: Ds. Hepp, 18 Sept.; Ds. Heij, 9 Oct.; Ds. de Jonge, 13 Nov. Zwijndrecht: Ds. Warner, 13 Nov.; Ds. Meynen, 27 Nov.

Tot consulent van Zwijndrecht wordt benoemd Ds. Meulink.

Naar aanleiding van de vraag: „heeft de Kerk het recht van toezicht op de Chr. scholen", wordt besloten dat daarover op de volgende vergadering een referaat zal gehouden worden. Daartoe worden aangezocht de br. Ds. v. d. Kamp en br. Boender. Tevens wordt besloten de volgende classicale vergadering niet op Donderdag, maar op Woensdag te houden.

Enkele tuchtzaken worden behandeld.

Benoemingen: Deputaat voor de Theol. school en Vrije Universiteit: Ds. Schoemakers van Alblasserdam.

Idem voor art. 11 en 13 D. K. O.: Ds. de Jonge, sec. Ds. Heij.

Idem voor Hulpbeh. Kerken: Ds. de Jonge.

Deputaten ad examina: Ds. Hepp, Ds. Meynen en Ds. Meulink.

Voor kerkvisitatie voor het jaar 1911: Ds. Schoemakers en Ds. v. d. Kamp, sec. Ds. v. Dam.

Voor quaestor en actuarius: Ds. de Jonge.

Ingekomen is een schrijven van Ds. Hoek, waarin hij in gevoelvolle woorden afscheid neemt van de classis Dordrecht, in wier midden hij eenige jaren met blijdschap en ook met vrucht voor hem zelven heeft mogen arbeiden.

Besloten wordt dit schrijven te beantwoorden.

De praeses spreekt alsnu nog Ds. Knoll van Zwijndrecht toe, die ook D. V. straks uit de classis vertrekt naar de Kerk van Nieuw-Loosdrecht.

Dit hartelijk afscheidswoord van den praeses wordt door Ds. Knoll beantwoord, die in korte trekken zijn arbeid in het midden der classis mededeelt, met dank aan den Heere, die hem zoovele jaren lust en kracht gaf in het midden der Kerk aan haar opbouw te mogen arbeiden.

Als roepende Kerk wordt aangewezen de Kerk van H.-L.-Ambacht.

De voorzitter sluit de vergadering en br. Knoll eindigt met dankzegging.

Op last der classis:
H. G. DE JONGE, *scriba.*

Korte notulen van de vergadering der Geref. kerken in de classe Harderwijk, gehouden 18 Aug. 1910 te Nunspeet.

1. De vergadering wordt te 10½ ure namens de roepende kerk van Elburg door Ds. Vesseur geopend met gebed. Gezongen is Ps. 75:1, gelezen Ps. 122.

2. De credentie brieven worden nagezien door Ds. Rullmann en Sybesma. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd. Twee hebben een instructie. De dienaren Vlug, Middelkoop en Veenendaal zijn afwezig.

3. Het moderamen is samengesteld als volgt: Ds. Rullmann, praeses; Ds. Mulder scriba, Ds. Kunst, assessor.

4. De praeses feliciteert Ds. Boss die heden zijn geboortedag viert, en vertolkt de blijdschap der classe dat Ds. Jonker voor de roeping naar Nieuwe-Pekela bedankte.

5. Aan de orde is het praeparatoir-examen van den Eerw. heer G. van der Zanden, cand. van de Vrije Universiteit. De vereischte stukken zijn ter tafel. Een predicatie wordt voorgedragen over 1 Cor. 2:14, 15, waarna Ds. Kunst examineert in Ex. O. T. naar Jesaja 42; Ds. Vesseur in Ex. N. T. naar Efese 2, en Ds. Boss in de Dogmatiek. Op de vraag naar de beweegreden om tot het ambt te komen werd naar aller voldoening geantwoord. De classe besluit met alle stemmen Br. G. van der Zanden beroepbaar te stellen voor de Gereformeerde kerken in Nederland. Dit besluit wordt hem in hartelijke bewoordingen door den praeses meegedeeld. Nadat br. G. van der Zanden nog beloofd heeft niets te zullen leeren in strijd met onze belijdenisschriften en hem Ps. 134:3 is toegezongen, wordt de morgenzitting met gebed van Ds. Mulder gesloten.

6. De middagzitting wordt na het zingen van Ps. 81:12 geopend met gebed van Ds. Kunst.

7. Collecten worden afgedragen en bijdragen geind.

8. Besloten wordt het nazien van enkele boeken uit te stellen tot de volgende vergadering.

9. Een ingekomen schrijven van de classis Arnhem, meldend dat zij zich conformeert aan het door de classis Harderwijk genomen besluit betreffende de emeriteering van Ds. A. van van der Zanden, word voor kennisgeving aangenomen.

10. De instructie van de kerk te D. betreffende herziening van het percentage der kerken in de classis geeft tot eenige bespreking aanleiding. Op het voorstel daarin vervat, gaat de classis niet in.

11. De instructie van de kerk te H. bevat de vraag: Mag bij afwezigheid van den Dienaar des Woords de bevestiging van een huwelijk geschieden door een ouderling? In 't algemeen beantwoordt de classis deze vraag ontkennend.

12. De instructie van de kerk te P. houdt in verzoek om weer hulpdienst der classe te mogen ontvangen tijdens de krankheid van haar leeraar. Het verzoek wordt toegestaan. Aangewezen wordt voor 11 Sept. Ds. Jonker, 2 Oct. Ds. Schoemaker, 23 Oct. Ds. Sybesma en 12 Nov. Ds. Vesseur.

13. Br. Hooft rapporteert van de Part. synode gehouden 1 Juli ll. te Nijkerk; welk rapport met dank wordt aangehoord.

14. Ds. Vesseur, dep. voor art. 13, rapporteert over het bedrag der emeritaatstoelage van mevr. de wed. v. A. Besloten wordt dat bij de kerkvisitatie der kerk van W. deze zaak nader zal worden onderzocht.

15. Ds. Kunst rapporteert over een hem opgedragen last en Ds. Sybesma over de collecten voor Rijn-Pruisen.

16. Tot kerkvisitatoren worden benoemd: Dss. Jonker, Kunst, Mulder en Vesseur, en hun secundi: Dss. Rullmann en Sybesma.

17. Bij de rondvraag naar art. 41 D. K. O. worden vragen van de kerken te P. en te W. beantwoord.

18. Roepende kerk voor de volgende vergadering die D. V. zal gehouden worden Donderdag 17 Nov. te Nunspeet, is Ermelo.

19. De korte notulen worden gelezen en goedgekeurd.

20. Gezongen wordt Ps. 68:17. De praeses gaat voor in dankzegging. De vergadering wordt gesloten.

Namens de classe Harderwijk:
J. G. KUNST, *actuarius.*

Nijkerk, 18 Augustus 1910.

Buitenland.

Engeland. De veranderde Koninklijke verklaring. Geen opgaaf meer van religie bij de volkstelling. Uit de Synode der Schotsche kerken. Een klacht over gemis aan Bijbelkennis bij candidaat-zendelingen.

De ophanden zijnde kroning van George V heeft ten gevolge, dat de vraag opnieuw werd opgeworpen of de koninklijke verklaring, waarbij vastgesteld wordt, dat de troonopvolger een Protestant zijn moet, al dan niet behoort veranderd te worden. De verklaring die tot hiertoe daartoe afgelegd werd, is door velen te recht voor kwetsend voor de Roomsche onderdanen van den Koning gehouden; zij gewaagt o.a. ook van de „bijgeloovige en afgodische" mis. Volgens de jongste berichten zal het ministerie aan het parlement voorstellen, dat de Koning eenvoudig zeggen zal, dat hij zich getrouw aan de Protestantsche kerk zal houden.

De Nonconformisten hebben van de regeering gedaan gekregen, dat bij de aanstaande algemeene volkstelling geen opgave meer gevraagd zal worden, tot welke kerk de bewoners van het land behooren. De Nonconformisten of Dissenters hebben zich altijd er tegen verklaard, dat op de tabellen der volkstelling ook gevraagd wordt naar de godsdienstige gezindheid der menschen, terwijl de mannen van de Staatskerk zich steeds daarvoor verklaarden. De Nonconformisten beweren, dat de sleet van hun invloed verder reikt dan de tabellen der volkstelling doen denken. Velen geven zich op als leden der Staatskerk, terwijl zij alleen in naam daartoe kunnen gerekend worden; terwijl er omgekeerd velen zijn, die meer of minder regelmatig de godsdienstoefeningen der vrije kerken bijwonen en ook voor die vrije kerken geld bijdragen en zich toch niet als Baptisten, Methodisten enz. verklaren.

In het laatst van de maand Mei vergaderde de Algemeene Synode der Schotsche kerken. Verleden jaar werden commissiën benoemd, om advies uit te brengen over de mogelijkheid van een vereeniging der Schotsche Staatskerk en der Vereenigde Vrije kerk. Deze commissiën werden gecontinueerd. Of men nader tot de vereeniging gekomen is, zal eerst blijken als de commissiën met bepaalde voorstellen voor hunne kerken zullen komen.

In de Synode der Staatskerk werd, als resultaat van eene actie van vele jaren, aangenomen om te veranderen de formule, die nieuwe leden, welke tot de gemeenschap der kerk toegelaten worden, behooren te onderschrijven. De bedoeling van die verandering is, de leden niet meer te verplichten de Westminstersche confessie zonder eenig voorbehoud te aanvaarden. De nieuwe formule luidt: „Ik onderschrijf hiermede de geloofsbelijdenis, verklarende dat ik haar als de belijdenis van deze onze kerk aanvaard en dat ik de fundamenteele leeringen van het Christelijk geloof, die daarin vervat zijn, geloof." Ieder is dus vrij om te beslissen, wat hij voor hoofd- en wat hij voor bijzaak houdt. Of deze verandering niet eene vereeniging met de Vereenigde Vrije kerk in den weg zal staan? Wij meenen van niet. Immers heeft die Vrije kerk voor jaren ook hare belijdenis verzwakt.

De Generale Synode der Vereenigde Vrije kerk benoemde als hoogleeraar voor het O. T. professor Macfadyen. Zij besloot geen hoogleeraar voor de praktische vakken te benoemen, maar nu eens dezen dan weder genen finken predikant die in de uitoefening van zijn ambt staat, uit te noodigen over pastorale Theologie voorlezingen te komen houden, als wanneer hunne gemeenten hun een zes maanden daartoe verlof zullen geven.

De groote Church Missionary Society heeft onlangs een circulaire doen uitgaan, waarin geklaagd wordt over het feit dat bij velen die zich voor den dienst onder de Heidenen aanmelden, gemis aan Bijbelkennis wordt gevonden. In de laatste jaren is bij vele jongelieden de lust ontwakt om zich aan den arbeid der zending te wijden, en dit is zeker verblijdend; maar het is verwonderlijk hoe velen die er naar staan om als missionair te worden uitgezonden, onbekend zijn met den inhoud van vele bijbelboeken; en dit is te meer bedroevend wijl de candidaten voor den dienst in de Heidenwereld gewoonlijk te voren reeds opgetreden waren als onderwijzers op Zondagsscholen, of anderen arbeid op Christelijk gebied verricht hadden. De kennis van het Oude Testament moest niet bij den dood van Salomo ophouden, en wat het Nieuwe Testament betreft, mag men eenige vertrouwdheid met de Handelingen der Apostelen en brieven welke zich niet beperkt tot eenige kernspreuken, terecht verwachten. De oorzaken van deze betreurenswaardige onkunde zoekt het comité o.a. in het gebrekkig Godsdienstonderwijs dat in de school gegeven wordt, in het verminderen van het aantal gezinnen waar in huis Gods Woord gelezen wordt, in de gejaagdheid van het tegenwoordige leven, dat voor het onderzoeken en bepeinzen van Gods Woord niet gunstig is. Het comité geeft daarom den predikanten in overweging, om bij de prediking meer Schrifttuitlegging te laten hooren en ook meer leiding te geven hoe men Gods Woord behoort te onderzoeken. Het verblijdt ons uit dit alles te vernemen, dat het comité er voor zoekt te waken, dat in een tijd waarin de zending zoo krachtig de vleugels uitslaat, deze niet aan inwendige kracht en diepte verliest.

N.-Amerika. „Moving Pictures" in dienst der Kerk.

„Vooral sinds het prijsgevecht in Reno den 4den Juli, waarvan de promoters zich voorstelden een groote som gelds te maken door het in al de groote steden met de cinematograaf op het doek te brengen, zijn de „moving pictures" wel de meest besproken vorm van vermaak. In honderden steden heeft men de voorstelling van het prijsgevecht door de „moving pictures" verboden. Daartegenover begint men er nu over te spreken om de „moving pictures" te gebruiken als een hulpmiddel voor godsdienstig onderricht. Zoo heeft een burgemeester in New Britain., Conn., zich bereid verklaard een „moving picture" te plaatsen in een kerk om de preek illustreeren. Uit Redlands, Cal., komt het bericht, dat de Congregationalisten en Presbyterianen gemeenschappelijk dienst zullen houden des Zondagsavonds en dat bij die gelegenheden „moving pictures" van godsdienstigen aard zullen vertoond worden.

Dat zal volk trekken!

Misschien!

Voor een enkelen keer, ja, maar op den duur zal het volk dat anders niet ter kerk gaat, zich door lichtbeelden niet laten trekken. De menigte zal die beelden niet prikkelend genoeg vinden. Want hierin ligt juist de bekoring van de „moving picture show", dat de voorstellingen prikkelend zijn, de zenuwen spannen, en op de haristochten werken.

Anders is het zoo jammer, dat ook deze kunst weer zoo overheerschend in dienst der wereld en der ongerechtigheid is gekomen. Maar zulks is te verwachten. De duivel gebruikt elke gave en elke kunst door God den mensch gegeven en geleerd, om den mensch van God en van het spoor der gerechtigheid af te voeren.

En nu maakt zeker het misbruik, dat de wereld van deze kunst maakt, het ons niet ongeoorloofd om van haar een goed gebruik te maken.

Alleen maar, alles op z'n plaats. En bij de preek achten we de „moving pictures" niet op hun plaats. Zij zouden het doel der prediking licht kunnen verijdelen. De sobere eeredienst, zonder dergelijke kunstmiddelen, zal den verstreikenden invloed hebben op de harten der menschen".

Met instemming lazen wij dit stukje in *De* (Amerikaansche) *Wachter*.

Zuid-Afrika. Pogingen tot vereeniging van kerken.

In Zuid-Afrika heeft men gepoogd de verschillende kerken tot eenheid te brengen, doch men kan zeggen dat ze mislukt zijn; althans in de naaste toekomst is niet te verwachten dat het beoogde doel zal bereikt worden. De onderhandelingen werden onder de schoonste vooruitzichten begonnen, maar weldra werd ingezien, dat de moeielijkheid om te geraken tot een gemeenschappelijken grondslag tot vereeniging, zeer groot was; ja, ten slotte bleek dat zij onoverkomelijk was. De Hollandsche Gereformeerde kerk en de Anglicaansche kerk waren op de gehouden conferentiën niet tegenwoordig, terwijl de Wesleyaansche kerk zich terugtrok, op grond dat haar leven onafscheidelijk verbonden was aan de moederkerk in Engeland. Daarom bleven de Presbyterianen en de Baptisten alleen over. Op de vergadering van het Presbyterium van Transvaal, die den 13den Juli te Johannesburg gehouden werd, besloot men aan de algemeene synode voor te stellen, dat de onderhandelingen om tot vereeniging te geraken, zouden opgeschort worden. Dit voorstel rustte op de overweging, dat de schets eener constitutie, die te Kimberley werd aangenomen, duister of onaannemelijk moest genoemd worden.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

UIT KWAAD TOT GOED.

XVII.

ELK ZIJN WERK.

We verlieten Jan Velders, nadat hij van zijn goeden vriend, den oud-regent van het Diaconiewezenhuis, de toezegging had ontvangen, dat deze voor hem zou doen wat hij kon.

De oude heer hield trouw zijn woord. Hij kwam kort daarop Velders eens bezoeken, en deed allerlei vragen. De smid lei nog eens en uitvoerig bloot hoe het met zijn zaken stond. Ten slotte sprak de ander:

„Als ik je een raad mag geven, dan is het deze: Scheid er met de smederij zoo dra mogelijk uit. Het geeft toch niets meer. Zelfs voor een jongen heb je geen week werk meer, en je wordt op zoo'n wijs doodarm".

„Maar wat moet ik doen?" vroeg Velders; „ik heb toch mijn gezin om voor te zorgen."

„Dat zullen we zien", was het antwoord, „maar met verlies werken, gaat toch op den duur niet."

„'t Is toch hard mijnheer" zei juffrouw Velders, die ook tegenwoordig was, „zoo'n oude zaak te moeten opgeven, Grootvader had de smederij al van zijn vader geerfd, maar nu moet de heele zaak weg."

„Ja juffrouw", zei mijnheer, „maar denk ook eens wat voor tijden we beleven. Menschen die vroeger in weelde leefden, moeten 't nu zuinig aanleggen. Er zijn welgestelde lui genoeg, die nog maar bij uitzondering suiker in de koffie gebruiken. Ik zelf rook een gemeen soort tabak, die toch peperduur is. Hoeveel menschen hebben, net als ik, de stad moeten verlaten. U begrijpt ook, natuurlijk niet uit weelde. Men zegt, dat de stad al een zevende deel inwoners minder heeft dan vroeger. Eigen rijtuig ziet men haast niet meer. Bij mij in de buurt — dat zul je wel gezien hebben, Velders — staat de eene buitenplaats naast de andere te koop."

Ja, dat heb ik gezien", zei Velders, „'t is ook geen wonder, dat in zoo'n toestand er niets te verdienen valt. Iedereen zuinigt uit. Ik weet twee gewesten schilders-baasen, die nu blij zijn dat ze als knechts nog werk hebben."

„Juist dien weg wou ik u ook aanwijzen", zei de bezoeker, „al valt het hard. Doe de smederij van de hand, dan kun je kleiner en goedkooper wonen, en hebt als knecht veel minder zorg en geregeld je loon".

Al was het niet gemakkelijk toe te geven, toch moesten Velders en zijn vrouw ten slotte erkennen, dat de gegeven raad nog de beste was. Alleen merkte onze smid op, dat het ver van gemakkelijk zou wezen, zelfs als knecht op het oogenblik werk te vinden.

„Daar heb ik ook aan gedacht", was het antwoord. „Maar ik weet wel raad. In het huisje dat ik nu bewoon is allerlei nog te doen; dat kon je, meen ik, best opknappen. Ondertusschen zal ik zien of ik je niet een baantje, als smid of zoo, kan bezorgen aan de stad of op de werf. Daar is ook wel 't vet van den ketel en aan handen geen gebrek, maar ik heb toch hoop dat ik iets voor je kan doen."

't Liep gelijk de oude heer zich had voorgesteld. Velders, na nog vruchteloos beproefd te hebben zijn zaakje verkoopen, sloot den winkel en ging in de buurt op een paar bovenkamers wonen, wat aan huur nog wat uitwon. Toch kostte het hem en vooral zijn vrouw veel zoo te scheiden, van het laatste, dat hem aan vroegere welvaart herinnerde. Maar Jan sprak tot Betje: „De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd." En de vrouw, al weende zij, antwoordde: „Je hebt gelijk. Hij zal het wel maken".

* * *

Nadat Velders een week of drie in de Meer allerlei karweitjes had verricht, gelukte het zijn beschermer voor Jan wat te vinden en wel aan den Stadstimmertuin.

De stadstimmertuin was een plek grond, waarop, zooveel dat kon, de timmerwerken voor de stad noodig, werden uitgevoerd. Zij lag tusschen de Onbekende gracht en het Weesperplein, tot, nu een jaar of wat geleden, de plek is ontruimd, om met huizen bebouwd te worden. Dat het een *tuin* heette was, niet omdat er zooveel groeide — want het hout dat er verwerkt werd kwam niet uit den timmertuin — maar beteekende eenvoudig, gelijk vroeger altijd, een omheinde of afgeschoten plek. Zoo kent men te Amsterdam nog de Houttuinen, de Teertuinen, gelijk de Rijstuinen te Rotterdam.

Nu was 't zeker vreemd, dat een smid bij het timmeren werd aangesteld. Maar gij moet weten, dat in den droevigen Franschen tijd iedereen die werk zocht, maar aanpakte wat hij krijgen kon en al blij was iets te verdienen. Doch daarbij was Velders niet juist aangesteld als timmerman, maar als „Jan-draag-an", als verrichter van allerlei werkzaamheden, die elk verstandig mensch doen kon. Hij moest toezien bij het laden en lossen van hout, oud timmerwerk in ontvangst nemen, zorgen dat alles zijn behoorlijke plaats kreeg, boodschappen verrichten enz. Voor dit alles en veel meer, zou hij ontvangen de som van zeven gulden in de week. Nu kon men toen met dat geld vrij wat meer doen, dan nu en waren vooral de huishuren veel lager dan thans, maar toch kostte een tarwebrood b.v. 16 cts. of, gelijk men toen zei, vijf en twintig duiten. Evenwel en Velders en zijn vrouw waren overblij, toen de man het postje kreeg, en dankten den man die 't hun bezorgd had recht hartelijk. Trouwens, er waren een kleine honderd liefhebbers voor het baantje geweest! En zoo konden dan man en vrouw den Heere prijzen, die het hun nog wel maakte. Want zij hadden geleerd met den apostel te zeggen: als wij voedsel en dekseel hebben, wij zullen daarmee vergenoegd zijn.

Zooals ik reeds vroeger zei, was het gezin in den loop der jaren vermeerderd: thans telde het zes leden. Het oudste kind was Aagje, die nu een jaar of twaalf oud was, en moeder al aardig in de huishouding hielp. Nu dat kwam goed, want vreemde hulp kon van zeven gulden in de week niet betaald worden. Op steun van anderen viel niet te rekenen, want menigeen die vroeger een goed vast inkomen hadden, leed nu zelf gebrek. Daarbij was het voor Velders die er terecht een hekel aan had anderen lastig te vallen, een groote ramp, toen zijn vriend uit de Meer kwam te sterven. Want tot dezen, zijn vroegeren „Vader" van het Weeshuis had hij altijd vrijmoedig durven gaan en — zelden vergeefs.

Eindelijk na drie lange jaren kwam er een keer in den droeven toestand van ons land. Napoleon had den tocht naar Rusland ondernomen, dat hij de wet zou stellen, maar dat het graf van zijn leger worden zou. Moskou ging op in vlammen, en al als hun rook vervloog Napoleons hoop om ook in Europa als heerscher te gebieden. Vuur en ijs streden tegen hem en zijn prachtig leger was daartegen niet bestand. „De held van Europa kwam terug als een vluchteling, nauwelijks herkend aan de poorten van zijn paleis."

BRIEFWISSELING.

P. R. te R. — „De Plaatsvervanger of de tocht naar de Steengroeve" door J. de Liefde, is een zeer schoon, diepzinnig, *zinnebeeldig* verhaal, waarin o.a. de voorbeschikking en uitverkiezing zeer duidelijk wordt voorgesteld. Het boek heeft vele uitgaven beleefd, en wordt nog vaak gelezen.

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(*Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie*).

Geachte Redacteur!

In zijn antwoord over „den betrekkelijk nauwen omgang met de *Militaire Heeren*" aan de *Deputaten* voor *Soemba* wordt door Ds. D. K. Wielenga in het *Zendingsblad* no. 6 beweerd:

Dat de *Soemba-Zending* zich vroeger zou hebben bepaald tot de *Savoeneesche Kolonisten* te *Melolo* en te *Kabaniroe*; dat men bleef, waar men was; zeer weinig reisen deed, en ten opzichte van de *Soembaneezen* met het *Bestuur* schijnbaar het stelsel van onthouding huldigde; wat zijn oorzaak zou hebben gehad in den arbeid onder de *Savoeneezen* waarin men zich vastwerkte.

Met a.w. dat de Kerken hier en haar mannen dáár voor 1904 hunne roeping niet zouden hebben begrepen; dan wel, te kort zouden zijn geschoten in de nakoming van hunne plichten; terwijl de aanvaarding van voornoemde Gemeenten geen tact van wijs beleid zou kunnen worden genoemd.

Die beschuldiging, stellig niet kwaad bedoeld, mag met het oog op de historie en de eer van hen, die daardoor worden getroffen, niet blijven bestaan, maar dient weêrsproken te worden.

Dat de *Kerken* juist het *tegenovergestelde* van onthouding bedoelden, bewijst *mijne* uitzending „naar het eiland *Soemba* om onder de *Heidenen* in het *Evangelie* te arbeiden."

Nog duidelijker komt dat uit in een schrijven van Ds. J. H. Donner dd. 13 Aug. 1892 namens de *Zendings-Commissie* waarin letterlijk voorkomt: „gij weet, onze *Zending* heeft de beide *Savoeneesche Gemeenten* aanvaard met geen ander doel dan dat hare *Zending-Leeraren* van uit die Gemeenten aankoopting zouden zoeken met de *Soembaneezen* en alzoo het *geheele* eiland bewerken.

En elke twijfel omtrent die bedoeling wordt weggenomen door het feit, dat in 1893 de *Zendings Deputaten* juist in het belang der *Soem-*